

Dr Szalontai Barnabás életműve

Szalontai Barnabás 1919. január 8-án született Ilosván. Értelmiségi családból származott, édesapja Polgáron, Szilágynagyfaluban és Újtikoson községi jegyző volt. Iskoláit Polgáron, majd a nyíregyházi, mezőkövesdi, hajdúböszörményi gimnáziumban végezte. Az érettségi vizsga letétele után a debreceni, majd a második évtől a pécsi egyetem jogi fakultásán tanult. Péccsett 1943-ban megszerezte az abszolutóriumot, de a doktori szigorlatra nem került sor. 1941 májusától 1944 októberéig apja mellett a szilágynagyfalui jegyzői hivatalban dolgozott. A világháború után is maradt a közigazgatásban: előbb Polgáron, majd Nyíregyházán és Nyírbátorban tevékenykedett 1948-ig, amikor felmentették állásából, mivel az előírt határidőig nem szerezte meg a jogi doktorátust. 1952-ig a helyi Dohánybeváltónál alkalmazták könyvelőként, de emellett kitűnő esztétikai érzékét is kamatoztathatta. A vállalat vezetője ugyanis felfigyelt rajz- és dekorációs tehetségére, amit felhasználtak az irodák esztétikusabbá tételében, valamint az udvar parkosításában is.

Grafikai és bõrintarziás munkáiért felvették a Képzõmûvészeti Szövetség tagjai közé, és meghívást kapott a helyi általános iskolába rajztanári feladatok ellátására.

Az '50-es években nagy lendülettel vetette bele magát a község kulturális életébe: szervezett és vezetett egy szalon- és egy fúvós zenekart, s emellett fáradhatatlanul gyűjtötte a népi kultúra tárgyait a településen és annak környékén. Ezekben az években érlelődött benne a gondolat egy múzeum létrehozására.

A szorgalmas, elhivatott munka gyümölcseként 1955 májusában a Mûvelõdési Otthon két helyiségében állandó kiállítás nyílt. A gyűjtemény 1961 novemberétõl a minorita kolostor épületében került elhelyezésre, és felvehette a Báthori István nevet.

A tanítás és a helytörténeti anyag bővítése, rendszerezése mellett 1952-ben Nyíregyházán elvégezte a tanító szakot, majd Egerben történelem-rajz szakos tanári diplomát szerzett. 1967-ben a debreceni egyetem néprajz tanszékén a bölcsészettudományok doktorává avatták.

1963-tól haláláig főhivatású múzeumigazgatóként vezette a Báthori István Múzeumot.

Szalontai Barnabás soha nem kímélte magát ha a múzeumról, a nyírbátori történelemről, a környék néprajzáról volt szó. Megszállottja volt az ismeretterjesztésnek, a múzeumi munkának. Mindig rendelkezésre állt, ha érdeklődők jöttek a városba, a múzeumba, legyenek azok hazaiak vagy külföldiek, tudósok vagy iskolások, szívesen és szakavatottan vezette őket akár órákon át.

A szűkebb értelemben vett muzeológustól azonban ő több volt. Ízig-vérig közéleti ember, lángoló patrióta, Nyírbátor szerelme és krónikása. Lényegében elsőként indított a megyében múzeumi füzet-sorozatot. A gyűjtött tárgyakat fényképezte, rajzolta, rendszerezte, munkájával segítette a két templom művészettörténeti, történelmi feltárását, győzködött a műemléki restaurálás elvégzésére. Gyűjtötte a népi kismesterségek emlékeit, tevékeny részese volt a Zenei Napok szervezésének, gyűjtött üzemtörténetet, a Tanácsköztársaság történelmi emlékeit. Sikerült elérnie, hogy hazahozták a reneszánsz padsorok egyikét. A város vezetésével karöltve egyik előmozdítója volt, hogy Nyírbátort 1973-ban várossá nyilvánítsák.

Aktivitása élete utolsó éveiben sem csökkent, céljai közt szerepelt a kandidátusi cím megszerzése, melyet hirtelen halála gátolt meg. Nem élhette már meg "Nyírbátor népi építésze" című kötetének megjelenését sem, könyvének nyomdába adása után 1984-ben elhunyt.

Munkáját több állami kitüntetéssel is elismerték: 1955-ben miniszteri dicsérő oklevelet kapott, 1956-ban a „Szocialista kultúráért” érdemrenddel, 1962-ben a „Munka érdemrenddel” tüntették ki. 1970-ben megkapta az Állami-díj harmadik fokozatát.

A város közművelődési életében betöltött szerepét a helyi vezetés is jutalmazta. 1973-ban „Pro Urbe” kitüntetést vehetett át, 1981-ben pedig Nyírbátor díszpolgárává avatták.

Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Szalontai Barnabás fáradhatatlanul az általa létrehozott múzeum fejlesztésén, minél szélesebb körben való népszerűsítésén dolgozott. Kifogyhatatlan energiával és akarattal, minden akadályt legyőzve küzdött céljai eléréséért, a város kulturális felemeléséért.

A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Buzogány Béla, „Szalontai Barnabás emlékére”, Bátor, 1994. 3. 3.p.

Dr. Báthori Gábor, „Kilencven éve született Szalontai Barnabás”, Bátor, 2009. 1. 7.p.

Elődeinkre emlékezünk, Nyírbátor: Báthori István Múzeum Baráti Kör, 2008., 114.-122. p.